

Szerkesztési iroda:

Főpinc, Osulak-féle ház,
 "hová a lap szellemi részét
 illető közlemények
 küldendők.

Kiadó hivatal:

Pollák Mór könyvnyomdája,
 "hová a hirdetések és
 előfizetési pénzek
 bérmentesen intézendők.

NEMEREL

Politikai, társadalmi, szépirodalmi és közgazdasági lap.

A háromszéki „Háziipar-egylet” és a „sepsi-szentgyörgyi önkényes tüzoltó-egylet” hivatalos közlönye.

Megjelenik ezen lap hetenkint kétszer: osütörtökön és vasárnap.

Előfizetési feltételek:

Helyben házhoz hordva, vagy vidékre postán küldve
 Egész évre . . . 6 fit — kr.
 Fél évre . . . 3 fit — kr.
 Negyedévre . . . 1 fit 50 kr.

Hirdetmények díja:

3 hasábos petit-sorért, vagy annak helyéért 6 kr. ~
 Bélyegdíj külön 30 kr.
 Nyiltér sora 15 kr.

Választások előtt.

Ő Felsége, koronás királyunk egybehívta az új országgyűlést s ezzel a képviselő választások mihamarább megkezdődnek. A mozgalmak napok már eddig sem ritkák. A magyar ember nem tagadja meg természetét. Pártok és ellenzékeskedések napi rendben vannak. A mandatum kérdése összehozta a régi ellenségeket s szétválasztja a jó barátokat. Apa fiával, testvér testvérral harcba keveredik. Érdek érdeket fűz egymáshoz; érdek érdekek csudálatos módon összeütközik. Az ellentétes küzdelmek folytonos csatája így megy napról napra, így tart mindaddig, míg az egyik bukásán a másik nem diadalmaskodik.

Ha azonban még csak ennyivel ernők be: szerencsések volnának. A választások utóze azonban keserű szokott lenni. Kihat az életre s elviselhetlen gyűlöletet, kiirthatlan maradó fájdalom emlékeket hagy hátra maga után.

Pedig mindezek másképpen történhetnek, ha maguk a választó polgárok kevésbé engednének a nagyobb befolyásának s önzetlen, józan gondolkodásukat minden külső érdekek nélkül érvényesítenék a választások alkalmával.

Igy azonban csupán a „mások kedvéért” zaklatott életük küzdelmes órái alig érnek fel a zavartalan élet nyugodt perceivel. A földműves zöldelő berkei mellett nyugodtan végzi napi munkáját; szántóföldje arany kalászkait terem számára, kised családjá szorgalmas munkájával mindent megkeres, a mire szüksége van. Miért háborgatják őt; miért zavarják fel családi békéjét annak, a ki nyugodt élte egyszerűségét nem öröme cserélt fel a politikai élet meddő küzdelmeivel. Hanem hát természetesen ezekkel roppant bombasztikus frazisokkal el kell hitetni, hogy a megyénket ért elemi csapások, az árvíz, jégeső, fagy stb mind a Tisza Kálmán politikai szereplése rovására történik, s hogy sokkal több szemet ad a kalász, kövérebben nő a fű és csendesebben hull az eső, ha az ellenzék ül majd a piros bársonyos székekre. És ez alatt a polgárság zöme észrevétlenül bár, de biztosan eljut oda, a hová menni nem kívánkozott, a szegénység, a bukás örvénye széléhez. A pártküzdelmekben odahagyja földjét, elhagyja üzletét s jobb remény fejében megy a „nagyok” után. „Humiles laborant, ubi potentes dissident”.

Pedig a nagyobbak szomorú példája óvint mindenkit a hasonló ellenpártoskodásoktól. Előkelő családok, fényes nevű ösök utódai pusztulnak, vesznek. A hajdani gazdagság elzúllott; romjai alig képesek már a bekövetkező bukást takargatni. „Némán állanak, mint siri jel” azok az ösi címerek s beszélnek rég letűnt, szebb napokról, melyekben a hazát pártoskodások nélkül is lehetett szeretni. Azok a szép napok letűntek s emlékei visszajárnak kísérténi; feljönnek az ösök szellemei s szemrehányják az utódoknak mindazt, a mit ellenük vétettek.

Beh sok szomorú élő példák vannak a pártoskodás hiábavaló üzelmeinek. És ezek a példák nem maradtak hatás nélkül. Népiünk józan ítéllete meg tudja választani a helyes utat s a „mások kedvéért” nem fut fejevel a falnak.

Zajtalanul, minden ellenségeskedések nélkül fogják polgártársaink teljesíteni hazafiai kötelességüket s azon az uton menni, a mely a haza boldogsága felé vezet.

A. M.

* A velencei zavargásról a „Pol. Corr.”-nek Triesztből azt írják, hogy valótlán az olasz lapok azon állítása, mely szerint a Triesztből Velencé-tervezett kirándulást az osztrák hatóságok betiltották volna. A dolog állása az, hogy trieszti kereskedelmi ügynök, ki hasonló kirándulásokat más ízben is rendezett, hatósági engedélyt kért arra, hogy Péter Pál napján egy Lloyd-gőzösön az idén is rendezhessen ilyen kirándulást Velencébe. A kért hatósági engedély erre megadott s csakhamar falragaszok szólták föl a lakosságot a kirándulásban való részvételre — s tudtul adatott, hogy ha kellő számú résztvevő jelentkezik, a „Ferdinand Max” Lloyd gőzös június 28-án este indul el Velencébe. Az említett falragaszoknak azonban nem lett meg a kívánt eredményük, mivel a résztvevők nem jelentkeztek kellő számmal s a kirándulás elmaradt. Ebből látható, hogy az olasz lapok azon tendenciája, mely a kirándulás betiltását az osztrák hatóságoknak tulajdonítja s a velencei tüntetésért mintegy ezeket teszi felelősökké, teljesen alaptalan s nem egyéb rozskaratu rágalmónál. Az olasz lapok különben — eleget teendők legalább a külső tisztességnek — elítélik a Velencében törtéteket. — Rómából jelentik, hogy mult vasárnap ott is hire járt, hogy demonstráció tervezetik az osztrák-magyar követtség ellen; de a rendőrség a kellő intézkedéseket ennek megakadályozására megtette, sőt a belügyminiszter a prefekthez utasításokat küldött s felhívta őket, hogy különösen az Italia irredenta című egyletekre terjessék ki figyelmüket. A mozgalom vezetői, mint állítják, leginkább megmondolatlan fiatal emberek, vagy proletárok, kik a sajtó egy része által támogattnak. Jelenleg egy új hasonócu egyület akarnak Vicenzában létesíteni, melynek célja, mint azt Avezana képviselő és nyugdíjazott tábornok elég bátorsággal birt június 23-án kelt levelében kijelenti a „Juli és Rhaeti alpesek között a nép érzelmet ápolni s megszabadtítani az olaszjaku polgárokat a kétféjű sas igazatlan uralma alól”. A kormány ugy látszik, alig teszi meg a kellő intézkedéseket, ha ily tanok Olaszországban nyíltan hirdethetnek. A fanulla azon hire, hogy a velencei prefektus letételet — korai, mert e tekintetben intézkedés csak a megindított vizsgálat eredményéhez képest fog történni.

Közvizsgálatok után.

II.

Sepsi-Szentgyörgy, 1878. jul. 9.

Mult alkalommal ígéretet tettem volt, hogy a ref. algymnázium, vagyis a „székely Mikó-tanoda” nyári közvizsgálatáról is írok valamit. Szavamát tehát beváltom.

Mint városi polgár már évek óta figyelemmel kísérem e tanoda fejlődését, ott voltam, midőn bölcsetű ringatták és itt vagyok ma, mint lelkes szemlélője a testben, lélemben megizmosodott ifjunak. A mustármag, melyet gondos kezek félve, vigyázva ültettek a termékeny talajba, kiállva az idő viszontagságait, szüntelen ápolgatva, tekintélyes sűdarrá növekedett, csalogatva árnyékába a cél után törekvő vándort.

Tisztelettel hajlok meg azok előtt, kik ez ifju intézetnek a multban ápolói, gondozói, tanítói voltak, mert hisz ezek öntözgeték gondos kezekkel az ifju növényt; de ki kell mondanom, hogy az utolsó két év alatt, mely csak kezdete az új aerának, oly óriási lépéseket tett e tanintézet előre, melyet csak kevesen régibb tanintézeteink közül.

Midőn a kőztanítói intézmény eltörlése után ezeltűt két évvel a kornak inkább megfelelő szaktanítási lépetet életbe, az érdeklődők egész serege kérdezte, hogy vajjon ki fogja-e állni rázkódás nélkül e változást fiatal intézetünk. Egész figyelemmel csügött mindenki a jövőn és mikor az eljött, bámulva állottunk meg, mert az eredmény várakozásunkat sokszorososan túlszárnyalta. Azon kártartó szorgalom és munkásság, a kötelességnek amaz erkölcsi érzete, azon hazafias ügybuzgóság, melylyel e tanoda tanítóit fontos és szép, de gyakran hálátlanul fizetett munkájukat végezték: valóban csak dicséretre és hálára kötelezhet bennünket. Sepsi-Szentgyörgy városa, mely annyit áldozott ez intézetért, csak büszkeséggel szólhat annak tanítóiról.

Es az elműt év, akár a felmutatott eredményt, akár a tanodában uralkodó rendet, mely ritkítja pártját — tekintsük: mindenben versenytársa volt a megelőző évnék, sőt igen sok tekintetben haladott is, mely új igazgatójának csak dicséretére válhatik.

A lefolyt vizsgálatok mindenkit meggyőzhettek arról, hogy itt fiatal ugyan, de erős tanintézet van dolgunk. Az egyes tantárgyaknak ugy paedagogiai, mint módszertani feldolgozása mindenben a kor kívánalmainak megfelelőleg történt és ha némi hiány mutatkozott is, mint például egyik osztályban a latinnyelvnl, az nem az illető tanító hibájának, hanem leginkább azon körülménynek róható fel, hogy — miként értesültünk — betegsége miatt akadályozva volt a siker biztosításában.

Annál nagyobb volt az eredmény egyebűt és egyebekben. Így az igazgató vezetése alatt álló osztályokban oly szép sikert mutattak fel a tanulók a latin nyelvben, melyet méltán várhattunk egy oly tapintatos tanítótól, milyen maga az igazgató. A publikumot nagyban foglalkoztatta és mindenkit, ugy a tanferfiakat, mint a dilettánsokat várakozáson felűl kielégített azon nagybecsű és nagy gondnal összeállított gyűjtemény, melyet a tanulók a természetrajzból, nevezetesen a bogarak, lepkék és növényzetből összeállítottak. Azon csin, azon ügyes kezelés, mely minden egyes tanuló gyűjteményén meglátszott, — csak az illető tanító nagy szorgalmáról, ügyes vezetéséről tesz tanubizonyoságot. Méltán mondá egy mellettem űlő igen derék tanferfi: járd össze az erdélyi tanodákat és ennek pártját sehol meg nem találod. Hasonló eredményt mutattak fel a tanulók a szabadkézi rajzból. Különösen feltűntek azon pályarajzok, melyeket a tanulók természet után készítettek. Bátorimondom e helyen, — mert ismerem mindenik erdélyrészi református tanodát — hogy rajzolás tekintetében a sepsi-szentgyörgyi algymnázium mindeniket sokszorosan túlszárnyalta.

De nem akarok tovább részletekbe bocsátkozni. — Megtettem itt mindenki kötelességét ugy, hogy ennél többet várni nem lehet. Csak elismeréssel adózhat nemes Háromszék közönsége és mindenki, kit nevelésűgyünk érdekel a Mikó-tanoda derék tanítóinak.

Végűl nem mulasztom el, hogy köszönetet ne mondjak polgártársaim nevében a tanoda gondnoki karának, kik az oktatásűgy nemes hevűtől áthatva, ily jeles és szorgalmas tanítókat tudtak állítani a szent ügy élére s kik napi foglalkozásaikból szakitnak annyi időt, hogy megjelenhessenek a vizsgálatokon, hogy láthassák a szent tűzet, mely éltet és melegit.

Nekűnk mint szűlőknek, mint polgároknak csak az fájna, ha tanodánk — mert hisz ez mindnyájunké — ily tanerőket el engedne menni falai közűl hogy ismét visszajőjjen a régi elavult rendszer. Pedig ez be fog következni, ha csak a tanodai előjáróság át nem látja azt, hogy a minden évben változó tanítótság csak az ügy hátrányára válik. Ezen szokás régen megjárta, de a jelen viszonyok közt többé fenn nem állhat.

Tanűgybarát.

A keleti kérdés.

A kongresszusról érkezű sürgűnyök ismét azt helyezik kilátásba, hogy a tárgyalások már rövid idő alatt befejezettek, s jűvű kedden lesz az utolsó űlés, melyen a berlini békeokmány aláíratik. Aztán lesz még egy nagy udvari űnnepély, s a keleti nagy drámának be lesz fejezve — egyik felvonása.

Ami az egyes vitás kérdéseket illeti, 5-én elintéztetett a görűg kérdés, s állítólag Batum és a sophiai szandsák kérdése is, még pedig az utóbbiak egy Anglia és Oroszország közt létrejűt újabb kompromisszum alapján. E szerint Batum átadatik Oroszországnak de oly feltétellel, hogy erdűli lerontatnak, s többé soha sem szabad megerősíténi; viszont a sophiai sandsákból, mely már a független Bulgáriának volt odaitelve, egy nagy darab Szerbiának adatik, melynek határai ekként egészen Aripovagat fognak terjedni; a birtani és ichtimani szorosok pedig Törökországtan birtokában maradnak.

Bosznia és Hercegovina megszállása ügyében jelentik, hogy a porta beleegyezű nyilatkozatában nem foglaltatik oly kifejezés, miszerint az okkupáció csak ideiglenes lehet. Sőt egy berlini távirat szerint az osztrák-magyar kabinet nem hagyta kétségben a portát aszíránt, hogy az okkupáció végleges lehet. A két tartomány egyelőre közös költűségre, a 70 : 30 arányban fog kormányoztatni, s e kiadások az közös budgetbe fognak fűlvétetni. Később — de még bizonytalan, mikor — e két tartomány a magyar korona alá fog helyeztetni, s erre nézve jogalapul az inauguracionális diploma

szolgál, melyet a király a koronázáskor aláírt. Ugyanezért aztán meg kell majd oldatnia a monarchia két fele közt Dalmácia hovatartozása kérdésének is.

A magyar szent korona tehát visszanyeri egy hajdani „gyöngyét”. Sirva fog vigadni fölötté!

Anglia politikájáról egy berlini lap állítólag bizalmas közlések alapján a következő, kissé kalandos sorokat közli:

„Mikor Beaconsfield lord látta, hogy az oroszok kedvezőtlen helyzete folytán a döntő hatalom az ő kezében van, nem habozott megragadni a pillanatot. Nem nyult ugyan kardhoz, hanem a béke olajját nyújtotta „mélyen tisztelt barátja” felé, de ezt az ágat annál borsosabb áron adta el. Most végre leálcázta magát Anglia. A szó legmelegebb értelmében: beállott Törökország feldarabolói közé. Beaconsfield a béke árában, Bulgária megalapítása, Bessarabiában retrocessiója stb. fejében Anglia számára követelte az ázsiai Törökország fölötti protektoratust. E követelést főleg arra alapítja, hogy az angol kormány és az angol állampolgárok főhitelezői lévén a bukott Törökországnak, nagy érdekében áll az ország adóképessegére és adózására való befolyás által megerősíteni az adósságtörlesztés útját.

E végére angol kormányzót kapnak (!) a syriai, sőt talán az ormény tartományok is. Ez bizonyos mérvben satrapja lenne a szultánnak, de bizonyos kérdésekben joga lesz föllebezni a protektor állam kormányához. Az oroszok érezték, hogy e föltételek csapása nagyobb egy csatavesztésnél, de mit használt a feljajdulás a csaknem két hétig tartó habozás, ide-oda utazás és mindenféle szöbeszéd. A szükség olyan törvény, mely előtt mindenki fejet hajt. Mint velünk a leghitelesebb forrásból közlik, a „Globe”-memorandumhoz még egy tífkos pótegyezmény jött létre, melyben Oroszország elfogadta Anglia követeléseit.

Alig, hogy ez megtörtént, Anglia hagyományos önző politikájához híven, csak a háború tartamára tartogatott szövetségeseit, Romániát, Görögországot, sőt magát Törökországot is, egyszerűen a sors kényére hagyta. Arról a kongresszus tárgyalásai már bizonyosságot adtak. Kétségen kívül áll, hogy Anglia már kötött szerződést a szultánnal a protektorátus iránt.

Az igazgatóság Romániában a kongresszus határozatai miatt mindinkább nő. Egy 7-iki sürgöny szerint Károly fejedelem levelet intézett a német trónörököshez, melyben kijelenti elhatározását, hogy Bessarabia elszakítása miatt lemond a trónról.

A romániai kamarák egyesült ülésében, mely jul. 1-én a metropolita-primás elnöke alatt tartott, Kogolniceanu mint berlini meghatalmazott működése fölött folyt a tárgyalás, s a „Pol. Corr.” tudósítása szerint elhatározatot, hogy tőle a mandatumot megvonják. Ezen határozat azzal indokolatik, hogy Kogolniceanu átlépte megbízatását, midőn a francia meghatalmazottal önkényűleg tárgyalásokba bocsátkozott Bessarabia kompenzációja tekintetében. E határozat következtében Kogolniceanu Berlinből visszahívatott. A román közvélemény még mindig fel van ingerelve Bessarabia retrocessiója ellen, s a nemzeti szabadelvű párt azon gondolkozik, hogy a kongresszusnak erre vonatkozó határozata ellen egy nagy nemzeti tüntést fog rendezni. A mérsékeltbáb elemek azonban óva intik a mozgalom vezetőit, hogy a térre ne vigyék a kérdést, minthogy beláthatatlan következményeket vonhat ez maga után.

A szabadelvű párt értekezlete.

Sepsi-Szentgyörgy, július 9.

A kiküldött meghívók szerint mára volt a szabadelvű párt értekezlete kitüzve. Dacára a borzasztó viharának, mely délután 2 és 3 óra között dühöngött s mely eddig alig látott irtózatot záporral és jégesóval rongtolt és pusztított; dacára az égi elemek dühöngő csatájának: a párt tekintélyes számmal gyűlt össze a városház nagytérben.

Az ellenzék — melyről kiméletlenül még most is igen sokat elhallgatunk — a meghívásokat is kifogásolta, nem látván ugyanis célszerű intézkedésnek azon eljárást, hogy az értekezletet maga a törvényhatóság első tisztviselője, az alsóispán hívta össze. Természetesen a dolgok ilyen állása nem maradt hatás nélkül ez értekezlet lefolyására.

A gyűlést Forró Ferenc alsóispán nyitotta meg, elmondván beszédében, hogy a szabadelvű párt több tagja megbízásából hivta össze ez értekezletet s kitüzte egyszersmind az elnök- és jegyzőválasztást, hogy így a párt magát megalakultnak tekinthesse.

A gyűlésen jelen volt az ellenzék pártjának néhány tagja s a mint látszott, terszerűen készítették elő a beállott skandalum útját. A nélkül ugyanis, hogy, már csak az ellenvélemény iránti tisztelből is, mint nem a szabadelvű párt tagjai, tartózkodtak volna az illetéktelen beavatkozástól, heves kifakadásokkal rongtattak a tisztos korelnök-re. Mi, kik a „szabadelvű” párt gyűlésére jöttünk, megbotránkozással hallgattuk azon sértő, lármás és epés beszédeket, melyeket az ellenzék egyikét meggondolatlan embere hevenyészett. S hogy betetőzzék a dicstelen munkát: roppant lármával, éktelen kiabálások között 2-3 hang kikiáltja a szabadelvű párt elnökének az ellenzék Gyárfás Imrét. Ez pedig, a mi az egész dologban a legcsudálatosabb: elfogadta a „megtiszteltestét”. Oda

ült az elnöki asztalhoz s beszélt — hogy kiméleteknek legyünk — sokat, nagyon sokat.

Igen természetes, hogy a szabadelvű párt, a mit eddig csupán a meghívott vendégek iránt ki-méleltől békével tűrt, végre erőlesen tiltakozott. „Ez nem hagyja, az meg úgy se.” az elnöki asztal körül hullámzó tömeg csoportosult. Pár leglármásabb tagja az ellenzéknek mérges szitkokkal ront a szabadelvű párt. A csődület, láрма, a roppant zsvaj tetőpontra hágot. A szemek villogtak, patogott az ajkáról az „ige” s már-már a feszült hur szétpattanni készült. — E percben feláll Thury Gergely; férfias hatalmas hangja átársan a zugó láрма felett s csendre készíti a felfingerült polgárokat. A felháborult kedélyek pillanatra visszahúzódnak s figyel mindenki. Az érces csengő hang kijelenti, hogy ez a gyűlés szabadelvű értekezlet s a kik nem tartják magukat e párt körébe valóknak: alkalmazkodjanak az illendőség szabályaihoz s ne zavargják egy higgadt és politikai tekintetben érett komolyságu párt értekezletét. Egyszersmind felkérte a gyűlésen jelenlevőket, hogy csak azok szóljanak, kik előre kijelentik, hogy a szabadelvű párt leveit vallják. A következő pillanatban azonban két-három ellenzéki „haza fi” is kezdett szónokolni, míg végre Horváth László, Forró Ferenc és Thury Gergely ismételt felszólalásaikkal nagy nehezen megértették a lármás ellenzék botránny kereső férfialját, hogy egy értekezleten „politikai ildomosságról” is van szó s ezt nem respektálni annyit, mint ama szép erényt nem tudni.

Vége az elnökválasztás megtörtént. Gyárfás Imre „cum pudore” odahagyja az elnöki széket. Az ellenzéki lármások duzzogva félre ülnek. A csend helyreáll. — A szabadelvű párt kikiáltá elnökül Thury Gergelyt, ki az elnöki széket elfoglalván, talpraesett rövid beszéddel üdvözlé a pártot s jegyzőválasztásra hívta fel a gyűlést. Jegyzőül közfelkiáltással Benedek János kir. közjegyző lett megválasztva. ezután a központi bizottság tagjai választattak meg és pedig a következők: Beke Sámuel, Tompa Albert, Veres György, Kónya László, Zathuretzky József, Révay Pál, Zsigmond Bénédi, Csiki István, Lukács Károly, Bálinth Károly, Márton János, Fekete Ferenc, Csobot Antal, Kőncsey Albert, Tuzson Lajos, Bálinth Károly kanonok, Pap József, Hollaky Attila, Hadnagy Károly, Demeter Samu, Deák Gyula. Az elnök azon zárszavai után, hogy a képviselőjelölésre a pártot értesíteni fogja, az izgalmas gyűlés véget ért.

Egy-két valóban komoly és értelmes tagja az ellenzéknek szemlesütve s mély irulással fogadta az ellenzék illetlen támadását s egyik közülök kénytelen volt a gyűlést is odahagyni. Maguk az ellenzékiek is szívesen kitorúlnék e napot a párt történetéből, mely oly kedvezőtlen világításban tűntet fel őket, a minőknek még a legroszabb akarát sem képzelt volna.

Igaz, hogy a támadás előre volt tervezve, de az is igaz, hogy ezzel csak a szabadelvű párt érdekeit mozdították elő. Egy higgadt gondolkodó ez után a gyűlés után könnyen meg tudja a különbséget tenni a két párt között s ez az ítélet nem fog az ellenzék előnyére kiütni.

Vége a szabadelvű párt itt is megmutatá hazafias komolyságot; győzelmében ezek után már nem kételkedhetik.

Részünkről az igazságot egész meztelenségében még most is tartózkodunk megmondani az ellenzéknek s hogy ily kiméletek vagyunk, azt azon pár komoly és méltányos ellenzéki kedvéért tesszük, a kik nem tartoznak a botránnykereső, sokat lármázó és a hazát skandalumokkal boldogító hazafiak sorába.

—h.

A közigazgatási bizottság 1878. jul. 9-én tartott gyűlése.

A gyűlés szabályszerű megnyitása után felolvastattak az alsóispán jelentését, melynek lényegesebb pontjai voltak a következők. A pénztárban kész pénz 5065 frt, a takarékpénztárban 22400 frt s értékpapír letéve van 178440 frt. Kőncsey József elhalt pénztárnok helyébe Pünkösti Lajos nevezetvén ki a főispán új által ideiglenesen, hivatalos esküjét letette. Az alsóispán jelentés megemlékezett az ideí fősorozás eredményéről is. E szerint a 13 sorozat járásra ujonc jutalék összesen ki volt róva 538, póttartalékos 146; kiállított 382 ujonc és 80 póttartalékos, távol maradt 658, kik közül sorozáson bevételét 38, felülvizsgálatra lett utasítva 82. A jelentés felelmitli a sok esőzész által okozott károkat. A Soósmező felé vezető uton 9 hid sodortatott el, 12 lakházat, 9 melléképületet összerontott az ár. A hajléktalan szükülködők részére könyöradományok gyűjtéséről gondoskodva van. A soósmezői károsultak segélyezésére ő fel-sége 300 forintot kegyelmesen adományozott. Főispán új ugyane célra 20 frtot ajándékozott.

Az árvaszéki jelentés szerint június hóban a gyámok által kezelt árvapénzből az illető adósok által befizetett 1290 frt s ezen összeg a takarékpénztárba helyeztetett el. A községi közgyámok nagyobb része kötelezőségeinek híven megfelelt.

A kir. ügyész kimutajta, miszerint a múlt hónapban vizsgálati fogságban volt összesen 32 férfi és 2 nő, az utóbbiak közül az egyik gyujto-gatásért, a másik gyilkosságért. A börtön egészség-i és tisztasági viszonya június hóban is kielég-

tők voltak. A mennyiben azonban a megelőző hónapban gyógykezelés alatt 3 volt s júniusban pedig 4-re emelkedett: ez az egészségügyi viszonyok rosszabbra fordulásának lenne tekinthető. Ez a körülmény azonban a nyári időjárásnak tulajdonítható, mivel — az ügyész szerint — a nem egészen célszerű börtönzobák levegője a nyári hőségben rosszabb szokott lenni, mint a hűvös levegőben.

A mérnöki jelentés szintén az árvíz által okozott károkkal foglalkozik. Ezek folytán a közlekedés Ojtos és Soósmező között teljesen fennakadt; a kir. építési hivatal azonban intézkedett, hogy két hét alatt már a közlekedés megnyitható legyen. Beszámolt végül az utunkák állásáról.

A királyi tanfelügyelőnek havi jelentéséből két jelentékenyebb fontosságú javaslat érdemel felemlítést:

Egyik az 5°, os iskolai pótdadónak általánossá tétele egyfelől azon okból, mivel legtöbb esetben ezen adótól tartózkodás állja utját annak, hogy akárhányny elnyomorodott község hiányos felekezeti népiskoláját községivé alakítsa s ez által annak jobb karba hozatala végett az államegély igény-be vételét lehetővé tegye; másfelől azon okból is, mivel ezen adóvétel a felekezeti iskoláknál is ép oly érethető szükségét pótolna, mint a községi iskoláknál.

A másik javaslat előfordult már korábban is s a közigazgatási bizotts. többségének azon ohaj-tását fejezi ki: vajha azon felekezeti énekvezetők, kik a népiskolai tanításra törvényeszerűleg képe-sítve vannak s gyakorlatilag is kitűnő tanítóknak bizonyulnak be, az énekvezetői hivatal mellett leg-alább községi segédletviselésre is alkalmazhatók lennének.

A közigazgatási bizottság e javaslatoknak a féltévi jelentés útján felterjesztését elfogadhatónak találta.

A főorvos jelentésében kimutatván a betegülések és halálazások számát, különösen két körülményre hívja fel a közíg. bizottság figyelmét. Az elsőt illetőleg sürgeti a körorvosok beállítását, indokolván ezen valóban szükséges intézkedést az egyes községekben előfordulható és gyors segélyt igénylő járványos, vagy másnemű betegeség ed-dig igen hiányosan történt gyógykezelésével. To-vábbá a megye lakói nyilatvartatása végett ajánlja, hogy az illető községek elkészítse félevenként a szü-lötték létszámát hivatalos alakban terjesszék be, mert csak ez alapon lehet a megye lakóinak létszámát tisztán kimutatni s ez irányban az elhaltak létszámát párhuzamban összeállítva az állami statisztikának helyes adatot szolgáltatni. E tekintet-ben külön-külön a hitfelekezetek főhatóságai len-nének utasítás végett a közigazgatási bizottság által megfaliandók.

Az adófelügyelő jelentése után a földm. és keresk. miniszter új által kiküldött szakbiztosok nevében Seethal Ferenc olvassa fel a különféle iparágak állapotáról szóló jelentést. Ezen jelentést fontosságánál fogva egész terjedelmében közlendünk s felhívjuk a szépen dolgozott jelentésre olvasóink figyelmét. Ezen jelentés, mely a bizottság általános tetszésével találkozott, felterjesztetni határo-zott a nmlgu földm. és keresk. miniszter urhoz.

Ujvárosi József a földmívelés, gyümölcs-tenyésztés állapotáról teszi meg jelentését. Nincs — ugymond — megyénk területén egyetlen min-tagazdaság sem, ohajtható volna tehát, hogy ala-kítsunk a megye gazdasági egyület s ez rendez-ne be egy mintagazdaságot. Az öntözés nálunk pium desiderium; a lecsapolásra nézve kell végre vala-hára valamit tenni. A gátok szabályozása, fogat-na bba vétele még nem történt meg.

Magnumesitőről és gyümölcskivitel-ről azért nem szól, mivel a faskolák Háromszéken még igen kezdetleges állapotban vannak.

Hollaky Attila a tömeggazdasátról tett jelentést. Ezzel kapcsolatban Horváth László m. főjegyző ajánlkozott egy általa készítettő s a jég-és tűzkármentesítést illető javaslatnak a jövő gyű-lés előtt leendő bemutatására.

A sepsi alsójárás községek folyamodtak volt a halottkemi 5 frt tandíj ellen; a közíg. bizottság a községek népességi arányához mérten 5—10 frt-ban állapítá azokat meg.

Bodos község ellen a végrehajtás adóhátrálék miatt elrendeltetett.

A baróthi tanító-testület fuvar és napi díjak-ért folyamodik a közíg. bizottsághoz. A kérvény visszaadatik némi hiányok kiegészítését végett.

Ismét egy nagy csapás.

Sepsi-Szentgyörgy, 1878. július 9.

Két heti szakadatlan esőzész után a mai napon láttunk először felhőtlen égboltozatot tűndő-kölni s az árvizek által reményét már végkép ves-zett gazda, hálaadó fohászt bocsátva szorult kebe-lől, tekintve a fénysugaras magasságba a teremtő kegyességében való hitet visszanyerve.

Délfél a lég mérséklete lankasztóan magas fokot ért el s a délnyugatról gomolygó sötét fel-hőtömeg viharra engedett következtetni.

A láthatár lassanként elsötétült, megszűnt a legcsekélyebb légzuham is, nyomasztó csendnek és nyugalomnak adott helyett a természet minden mozgási jelensége.

Délutáni fél három óraker hirtelen hűvös szel-lő vonult keresztül a városon, nagy cseppekben kezdett hullani az eső. Egyszerre orkánsevű szél-

vérszede fajult a szellő s átláthatlan sűrűségben kezd omlani a légkör víztömege.

Egy, az épületeket is megrázó roham s csatóság pattogás siketítő zajával kezd hullami a jég. Az apróbb jégborsókat nagyobbak, sűrűbben követik: a tompa morajból a bezuott ablaküveg csörpölése hallatszik ki élesen.

A roppant víztömeget képtelenek a csatornák és sáncok magukba foglalni, az utcák folyókká változtak.

Hová lettek ismét megújuló reményeink? Imánkat nem hallgatta meg a könyörülő ég. Termésünk megmaradt részét megsemmisíté a jégverés. Veteményes és virágos kertjeink letarolva, mint mikor ellenség pusztító csordája száguld végig kiméletlenül rajtuk.

Pusztítólag nehezedik rajtuk az ég átka. A Mikó-tanoda homlokzatán csak keresve lehet ép ablaküveget találni, városahúnk, a leányiskolául szolgáló Bazár, s számtalan más nyilvános s magánépület hasonló sorsban részesült. A falakról sok helyen a vakolatot is leverte a sújtó jég-hullás, kertek és pincék vízzel boritva, vízzel telve.

Mint tudomásunkra jutott tavaszhatárunkon csak összetört kocscányja jelzi a szép táblákban díszeltgott kukoricát. Árpa, zab és más termények földig le vannak verve.

Annál nagyobb bánunk és fájdalmunk, mert a mult év is hasonló csapással látogatott meg, s így a gazdaközönség megfosztván akkor is jövedelmétől, tökéit kénytelen igénybe venni, hogy az életfentartásra szolgáló szükségleteit megszerezhesse s állampolgári kötelezetségeinek eleget tessen. Ennélfogva szegényedik folytonosan, rohamosan, s ha a jó ég nem lesz kiméletesebb irántunk: évtizedekre leszünk visszalökve culturalis fejlődésünkben, a minek pedig szükségessége sehol nem nyilvánvaló szembetűnőbben, mint épen árva Székelyföldünkön.

-Y-

Füredi levél.

Előpatak, 1878. júl 8-án.

Ha az ókorban a királyleánya a folyó természetes hullámaint nem keresték volna fel, hogy a lakdatt testet a fürdés erősítő hatása felfrissítse, a biblia pharao leánya soha sem bukkant volna a kis Mózeset magában rejtő kosárra, hogy azt a Nilusból kihálássza. Elvesztett volna a nagy törvényhozó még pályában s Izrael népet a Veres tengeren ki vezette volna át? Így azonban isten választott népe Egyiptomból kiszabadulva előzőlött a világot, elterjedt a kerek föld minden zégében-zugában annyira, hogy a létfenntartási feltételek jó részét magához vonva, már aggodalmat kellett több embertársában a megélhetés eszközeinek túlságos egyetlenség megoszlathatá-á miatt. Ezt tudva nem lehetett, felette meglepő, midőn előlött egy Zsidóország felállítását, mint lelke legszebb csábképeként táplált eszmét — megvalósítási törekvő Messias — Istóczy személyében. Ha nem létesül: a szándék, oka csak a kitarás elégtelensége, a mi abban áll, hogy a nagyszerű — sőt valóban páratlan — indítványt benyújtója egy ihletetlen percben visszavonta. Milyen más világban élnek ma, vagy élnek mások, (mert hogy mi élnek-e az kétséges) ha az a királyleánya, a helyett hogy a Nilusra járjon fürdeni — luxusfürdőkre járt volna. Ha nem is léteztek addig efféle intézmények, elég lett volna egyetlen szó hogy a királyi atya gondoskodjék tőlük, úgy nőt volna ki ez a földből, mint azok a óriás gulák, obeliszek, sziklás-rol, melyek Cheops Chephren, Mikerehos pharaók hatalmát hirdetik.

Ma már másképen áll a dolog. Nemcsak a királyleány megy fürdőre, hanem minden a mi él és mozog fürdőre siet, sőt vizsik azt is a mi nem él. Csirke, ruca, liba, tojás és a zöldségek különféle nemei odahagyják, a fürdő szomszédságában levő helységek gazdaságait és szorgalmason ápolat kertjeit s elvárodolnak jobb hazát keresni fürdőkre. Mikor aztán a fürdőivad beköszönt, szörnyen megrehezdedt a szomszédságban a konyhatartás: megregrázta minden.

Hanem hát a rossz idők sulya alatt nyögünk, s úgy látszik mintha az emberek kezdenének ismét visszatérni a hajdani szokásokhoz a fürdés tekintetében; erre mutat legalább a fürdővendégek csekély száma.

Valóban Előpatak és annak közönsége még most alig érdemelné meg, hogy a környékbeliek meg a vivendi modus dolgában is fennakadjanak miattok. Meg is történik akár hányszor, hogy a jobb piác reményében ide hozott élelmi szereket az árus kénytelen olcsóbban eladni — ha csak ismét visszavinni nem akarja — mint adhatta volna pl. Sepsi-Szentgyörgyön s így még szállítási költsége és fáradsága is kárba veszett. Egyszóval: a kínálat ahogy sem áll arányban a kereslettel.

Nem hagyhatom említés nélkül, hogy mi a táplálkozási mód megválasztására nézve korlátlan szabadságot élvezünk, eszünk iszunk a mit és a mennyit tesszük. Egyedül az által van korlátozva a telhetetlenség, ha az orvosunk által ajánlott étrendet megtartani egészségi állapotunk sürgösen ajánlja.

Az összes fürdői közönség számára előírt étrend — mint külföldi fürdőkön, — itt nem létezik.

A ki Előpatakot gazdag szinpopájában s a természet sokféle változatu kellemetességeiben is-

merete, alig hinné el, hogy ez ama régi Előpatak. Gazdag suhogó uszállyu, vidámon csevegő delnök festői tarkaságú csoportja helyén egyhangu, melázó közönség jár, kel nagy gyéren, komoran, mint a mult idők elsőhajtott fájdalma és titkos borongással, mint a jövendő homályos fátyola. E sötét képet még komorabbá teszi a folytonosan zuhogó zápor, mely a furdóvendégeket egyetlen élvezetűktől, a séta üdítő hatásától is megfosztotta. A vendégcsereg nagyja és aprója, örege és ifja áhítattal merengnek az égen uszkáló felhőtömegekben és fényt (több fényt) akarnak leimádkozni a fellegek urától.

Epen ez a szomorú körülmény lehet oka annak, hogy a vendégek száma kevés, az elegancia nem nagy s az élénkség csekély. Társas kirándulásokról, mulatságokról, estélyekről tehát szó sincs: ez örökös összhangyagot még a zenekar sem képes változtatásba tenni. A sepsi-szentgyörgyi zenekarról teljes elismeréssel szólhatok s egyedüli kifogás, mely hozzáférhet az, hogy az újabb zenedarabokkal túlságosan takarékoskodnak; e tekintetben, igaz, vidéki zenekarral szemben túlkövetelő nem lehetünk. Felette szívesen szolgálnék a furdó néhány valóban megnyerő vendégének nevével is, hogy a divó szókás alól magam ki ne vonjam, de még egészen ismeretlen vagyok ugy szólva s így, ugy hiszem nem fogja senki sértve érezni magát, ha csupán dr. Fischerné asszonyt csinos leányával és a furdóorvos kedves nejét dr. Schwarzné asszonyt, Székely Margit kisasszonyt említhetem meg.

Mihelyt a bemutatásokon túl estem, rajta leszek, hogy a hiányt helyrehozzam. Addig is reméljük, hogy ocsmani időjárásunk jobbra fordul és így új élet, pezsgő kedv, sok vendég és köztük sok szép hölgy képezendő levelem tartalmának háládatosabb tárgyát.

Nemde tisztelt szerkesztő ur szives lesz annak is tért adni? -r-

CSARNOK.

California.

(Frederik Whimper utána)

(Vége.)

(San-Francisco hölgyei — Vasárnap a városban. — Szabad vélemény a lelkész felett. — Fekvés. — Meredek utcák. — Erős lábszárak. — Földregés — Utazó épületek — Tüztöltő egyletek. — Wells Fargo expresse. — Végzés.)

Mint talán mindenhol e földön, San-Franciscoban is a párisi szeszélyes divat uralkodik s minden szép delután tömérék-gyönyörű bunda és prém látható a Montgomery utcában. Ugy tűnnek fel, mintha ily meleg éghajlat alatt a bundák szükségtelen volnának, de valóban használják azokat, mert alkonyatkor — különösen nyáron — rendszeren hideg szél vonul át a városban. Sokan elnyit adnak a télnek a nyár felett, mert San-Francisco klímája nem felel meg az átlagos californiai klímának. Ennek oka kétségkívül a város fekvésében fekszik, a tenger mellett.

A vasárnap egészen külföldi színezetű, noha templomba tekintélyes számmal járnak. 1862-ben még minden vasárnap bikaviadalokat rendeztek, léggömböket bocsátottak fel. Az utcákon rézműszeres zenekarok vonultak végig, kirándulások történtek mindenfelé. Most már sok változás van s a presbiterianusok, metodisták, impendensek, unitáriusok és katolikusok számos templomai után itélve San-Franciscot igen vallásos városnak kell tartani. Legszámosabb a katolikusok felekezete és a zsidóké, kiknek egyik synagógája a város legelőkelőbb épületei közé tartozik.

San Franciscoban szabadelvíű és magas műveltségű lelkészeket ohajtanak s valamennyitől megkívánják, hogy jó szónok is legyen. A felekezeti szellem (mint például Angliában) nem igen van kifejlesztve; methodista és katolikusok egyet-étesben él. Érdekes felemlíteni, hogy mily nagy szabadság uralkodik a szónokok megítélésében ugy a sajtóban, mint magánkörökben. Egyik amerikai lap például így például így ír főtisztelendő Dr. . . . ról: „Mint lelkész most a presbiterianusoknál vendégcserepel s mindig megtölti a házat.“ (Akár egy operaénekes!) Az egyetlen szemrehányás, a mi a californiai s általában az észak-amerikai egyházi szónokokat illetheti, az, hogy a vallásba belekeverik a politikát. Oly országban, melyben az egyház és állam semmi összeköttetésben nincsen, ezen tünemény eléggé sajátságos.

Az „aranyváros“ számára a helyet nem annyira előnyei mint inkább a vizre tekintő homlokzat miatt választották. — San-Francisco homokra épült, a mi az embernek mindig szemé előtt van. A világ legporosabb helye (e tekintetben a magyar főváros sem áll hátra), noha barátságos város. A külvárosokban láthatni még beépítetlen bekerített telkeket, melyek néha a palánk tetejéig be vannak fuja homokkal. Az utcák kövezettel, fakockákkal és asphalittal burkolják, csak midőn ezt valahol javítás végett felszedik, lehet látni a város valódi alapját.

A legjobb üzleti fekvésűek az egyenes utcák, de a mellék-utcák és külvárosok a hegyekre mennek fel néha 30° fokos szög alatt, ugy hogy még a faburkolaton a „járó“-n is alig képes a láb megtapadni. Némely helyen ugy tűnik fel, mintha a házak is csak nehezen állának helyükben s egy

vihar, vagy földregés képes lenne onnan lerázni egyetlen nagy halomba. Midőn utjabban az utcákat „lelépcsőzik“, gyakran megtörténi, hogy ódonabb épületek fent a levegőben, a kocsiutól 50—100 lábnyi sziklacsucson maradnak ilye s tulajdonosuk, ki azelőtt egyenesen az utára lépett ki, most egy sereg alkalmatlan lépcsőn juthat le és fel. Ezen testi gyakorlat igen jó hatással van a lakosok lábaira s a gyermekek lábszárait pompásan kifejti.

Földregésről szólva, megemlítendő, hogy San Franciscot is látogatták meg gyenge lökések nem kis rémületbe ejtve a lakosságot; de néhány falrepedésen s kéményösszeomláson kívül nem okoz va nagyobb kárt. 1865 és 1867-ben volt két nagyobb mérvű földregés; az utóbbi emberáldozatot is követelt.

Egy jó fekvésű telek a városban roppant drága s a háztartás költségei miatt a jobbmoduak közül ezrek élnek hotelekben, melyek hasonló minden más országéhoz. Ennek dacára a külvárosok telvek a főbb ranguak villáival és épületeivel, többnyire szép kertekkel körülvéve. A mint az utcák fejlődnek, a régbi fa- és deszkaházak hengereken, vagy széles, alacsony, kis kerekében nyugvó szekereken, melyeket 15—20 ló von, a legkülönb városrészebe szállítatnak. Néha a család bent nyugton marad s a kályhacsőből, vagy kéményből utközben is füstöt bocsát a vándorló épület. A butorok és házi eszközök mindig ott maradnak, a hol voltak. Londonban inkább feltűnik egy házaló karaván, mint San-Franciscoban az ilyen „házköltöztes“, a mi különben minden nyugati és pacific városban divatban van. Gyakran éjjel helyeznek egy házat egyik sarokra, vagy az utca közepére.

A san-franciseoi tüztöltők sokáig képezték a város legérdekesebb és becsülésre méltóbb jelenségét s világos színre festett, rézzel és ezüsttel kikkert fecskendők és apparatukai a legjobbakkal versenyeztek. Az első házak fából voltak építve s a külvárosok még ma is ezen anyagból valók. — Borzasztó tüzvesztések pusztítottak már e városban s fiatal napjaiban a tűz háromszor tette csaknem tönkre. Akkor még természetesen a tüztöltő-egyletek nem sokat értek. Legfényesebb napjaikban a polgárság háromnegyed részét számitották tagjaik sorába mint önkényvesztettek. Voltak kiválasztott társulatok s ezekhez tartozni nagy tisztesség volt. Főmérnökük a legelső személyek közé tartozott. Midőn a város növekedni kezdett, a tüztöltő-egyletek hanyatlásnak indultak, a csavargók eleme kezdett azokban tulsulyra vergődni. Ennek következménye nem ritkán az volt, hogy az egymással szembejövő két egylet az utcaszeleten, vagy a vész helyén késsel, revolverrel harcolt egymás ellen, míg az épület, vagy utcasor háborítatlan tovább égett. Változtatni kellett a dolgon s azt rendszeresen szabályozták. Ma egy fizetéses tüztöltő-egylet van, mely jónak bizonyult. Minden héten, sőt gyakran mindennap hallhatni a vészharangok megkondulását. A városrészt, melyben a tűz kiütött, a harangtűések száma által jeleztetik.

Californiának és az egész partnak, sőt kisebb mérvben az összes Egyesült államoknak egyik legkitűnőbb intézménye a híres „Wells Fargo Express“. Ezen című szállító üzlet a világ minden részébe eljuttatja a küldeményt, s szállítja el az összes arany és ezüst kincset, nagyszerű bank-üzleteket foganatosis s a közönség inkább veszi ezt igénybe, mint a nyilvános postát. A társaság küldöncei kemény fegyverzetben, élesen figyelve mindenfelé, lóháton járnak be a messze levő gyéren lakott és kétes hírvü vidékeket s minden gőzhajón találni ilyeneket.

Ezen felületes vázlatból, mely nem is épen a mai, hanem a pár évvel ezelőtti állapotot tünteti elő, látható, hogy a csendes ocean partja nem maradt el a kortól, sőt tele élettal, tettergővel és művelődés utáni vágyakkal. Ezen tényezőit a haladásnak felhasználni, erőit kifejtteni nem mulasztja el ma sem.

Ha e vázlatkában felsorolt tények képesek bármi tekintetben gondolkodásra készíteni, ha az eszmék hasznos, tényleges eredményt is képesek előidézni: mi is egy lépéssel tovább haladtunk. — Gy. —

LEGUJABB.

Konstantinápoly, július 6. Ciprus szigetéhez két angol páncélos hajó érkezett. Baringnak Kréta szig-terét való elutazását elhalasztották.

Berlin, július 7. Várni lehet, hogy Batum ügyét a kongresszus hétfői ülése kielégítő módon fogja elintézni. Mindenki bele fog egyezni hogy Batumot szabad kikötőnek nyilvánítsák. Törökország és Görögország közvetlenül fogtak alkudozni a határrendezés ügyében. A német következő főnnakadás esetében a kongresszus bezárása után a hatalmak képviselőiből Berlinben alakuló bizottság fog kijelölni. A porta és Görögország közt folyó alkudozások fogják eldönteni, hogy kié legyen Janina. Ma délelőtt tizenkettő órakor érkeztek tartottak Bismarck hercegnél; — részt vettek benne Russel, Salisbury, Oubril és Suwaloff. A

